

עמדת רשות ניקוז ים המלח בנושא זיכיון ים המלח

מציג: איתי פרימן - מנכ"ל רשות ניקוז ים המלח

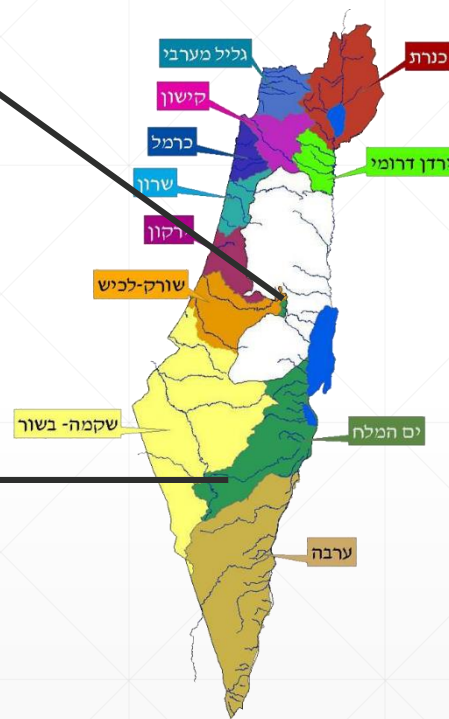
משרד האוצר - 12.7.2018

רשות ניקוז ים המלח - פריסה מרחבית

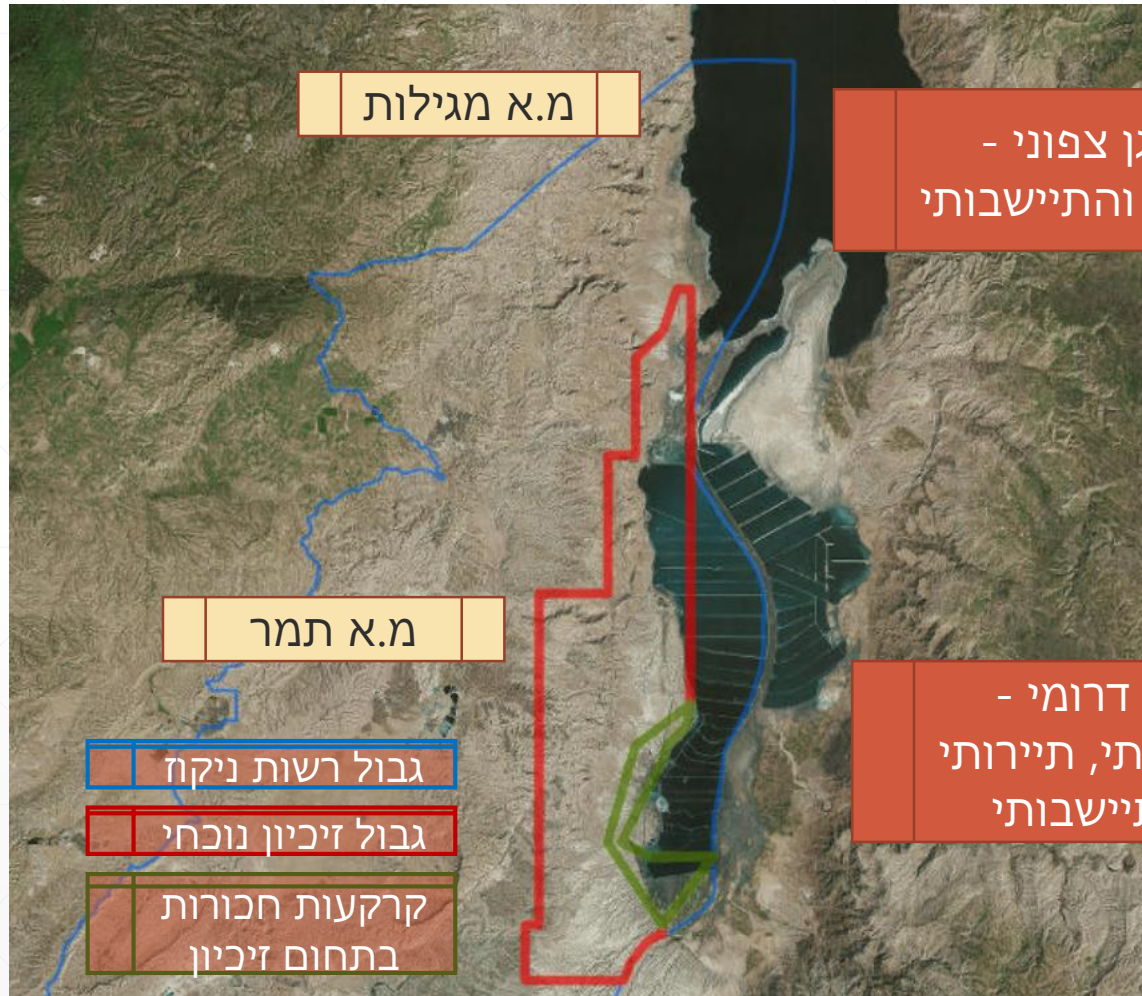
שטח: 3,000 קמ"ר

רשויות מקומיות חברות ברשות:
ערד, תמר, מצפה רמון, ירושלים

רשויות שחלק משטחן נמצא בתחום השיפוט ושאינן חברות ברשות:
דימונה, ירוחם, מוא"ז רמת נגב, מוא"ז ערבה תיכונה

מאפייני ניקוז במרחב ים המלח

- בסיס סחיפה דינמי העמוק בעולם

- אגן צפוני** מאופיין בימיה טבעית והתיישבות. כמו כן בהתחתרות אגרסיבית של נחלים והרס תשתיות עקב ירידת מפלס הימה

- אגן דרומי** מאופיין במערכי הגנה נרחבים בפני שיטפונות שבוצעו ע"י מי"ה

עמדת רשות ניקוז ים המלח הוגשה לוועדה בחודש מרץ 2016

צוות היועצים:

כלכלה: פרופ' דורון לביא - קבוצת פארטו

יוגב גרוס - קבוצת פארטו

סביבה: גלעד ספיר - DHV

הנדסת ניקוז: אבי פרוינד - מ.מ מהנדסים

משפט: עו"ד דוד גיט, עו"ד נעמה טולדו

הצגת עמדות בנושא פעולות הממשלה לקראת

תום תקופת זיכיון ים המלח

חוות דעת רשות ניקוז ים המלח

צוות היועצים

ראש הצוות: פרופ' דורון לביא, קבוצת פארטו
חברי הצוות:

- **כלכלה:** מר יוגב גרוס, קבוצת פארטו
גבי סיון יהושע, קבוצת פארטו
- **משפט:** עו"ד דוד גיט, עו"ד נעמה טולדו - משרד ברק-גיט-מיסטרילאל עורכי דין
- **סביבה:** מר גלעד ספיר, חבי DHV
- **הנדסת ניקוז:** אינג' אבי פרוינד, קבוצת מ.מ דרום

מרץ 2016

הנחות עבודה

- כל ארבע שנים, בממוצע, מתרחש אירוע שיטפונות הגורם לנזקים משמעותיים לתשתיות ציבוריות.
- צפי לגידול ניכר בהיקף נזקי שיטפונות לאור שינויי אקלים - פחות אירועי שיטפונות אך בעוצמה גבוהה יותר
- צפי לגידול ניכר בהיקף נזקי שיטפונות לאור ירידה מהירה של מפלס הימה ומבנה פני הקרקע התת ימי
- צפי לגידול בהוצאה הציבורית ובהוצאת הזכייין בהתמודדות עם נזקי שיטפונות

אירועי גשם וזרימות קיצון מאי 2001

הצפות במתחם מלונות עין בוקק

קריסת גשר נחל ערוגות על כביש 90

אירועי גשם וזרימות קיצון אוקטובר 2004

קריסת כביש 90 - נחל צפית

פריצת מערך הגנה על בריכות מי"ה - נחל צין

הצפה נרחבת של בריכות חומר גלם עקב פריצת מערך הגנה מפני שיטפונות בתעלת ההטייה של נחל צין

אירועי גשם וזרימות קיצון ינואר 2010

אירועי גשם וזרימות קיצון

מאי 2014

הרס מיסעת כביש 90 - נחל אדמון

הרס במתחם האופרה - נחל מצדה

אירועי גשם וזרימות קיצון אפריל 2018

משאית נסחפה ונהג נהרג - נחל צין

הרס מיסעת כביש 90 - נחל חבר

אגן צפוני - ירידת מפלס, התחתרות נחלים והרס תשתיות

התחתרות נחלים פוגעת בתשתיות הציבוריות (כבישים, חשמל, תקשורת, מים) בהיקף עצום וגוררת עלויות שנתיות של עשרות מיליוני ₪ של שיקום והסדרה (עצירת ההתחתרות בנחל עצמו וטיפול בתשתיות הכבישים)

הטיפול הנוכחי אינו מספק וצפוי להביא בעתיד לנזקים מצטברים ההולכים ומחמירים

עלויות הטיפול הנדרשות כיום לטיפול בממשק שבין הנחלים לכביש 90 נאמדות (ע"י נת"י) ביותר מ - 300 מיליון ₪ (נוסף לעלות תחזוקה של עשרות מיליוני ₪ בשנה)

אגן צפוני - ירידת מפלס, התחזרות נחלים והרס תשתיות

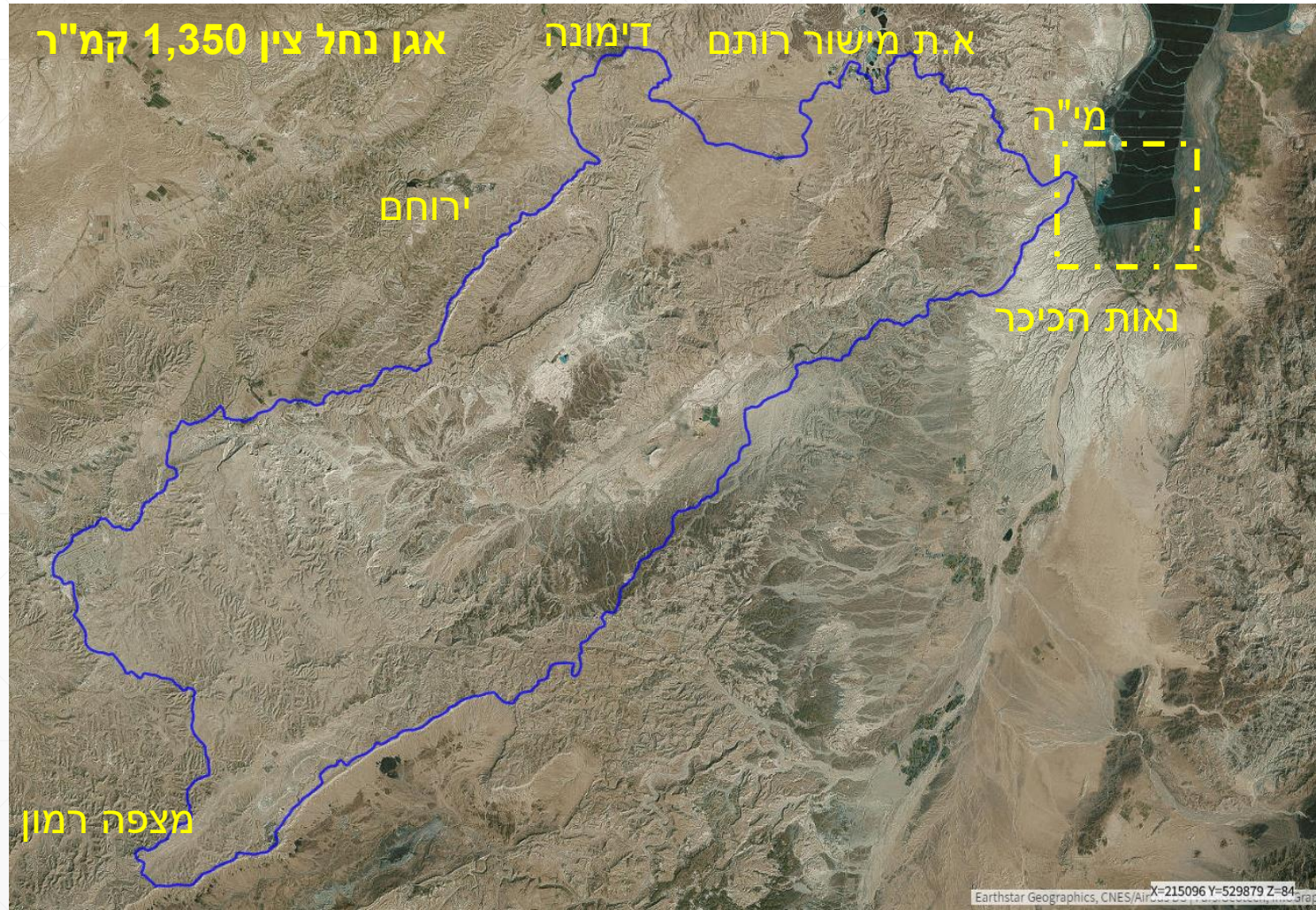
אגן דרומי - מערך הגנה בפני שיטפונות שבוצעה ע"י הזכיין

הטיית נחלים - סכרים, תעלות מלאכותיות ומאגרי קצה, אשר לרוב משמשים גם לכריית חומר ואדי.

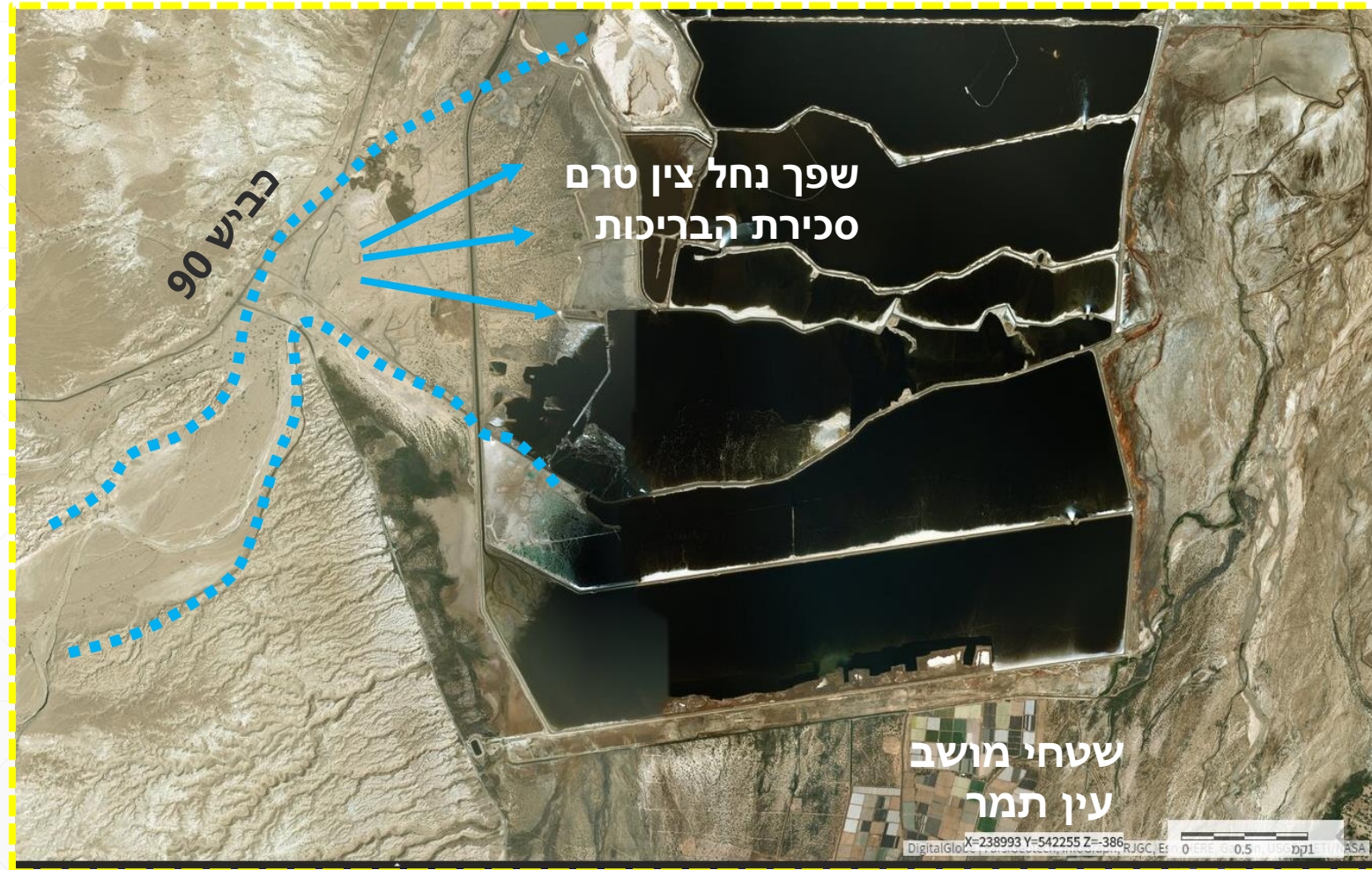
מתקני ניקוז אלו דורשים הסדרה וטיפול שוטף, מקצועי ורציף בעלות של עשרות מיליוני ₪ בכל שנה. כיום מבוצע ע"י מי"ה

חרף ההיקף המהותי של העלויות השוטפות, הרי שהן לא משקפות את הנזקים הפוטנציאליים העתידיים (למשל באירועי שטפונות משמעותיים)

אגן דרומי - דוגמא למערך הגנה בפני שיטפונות שבוצע ע"י מי"ה

אגן דרומי - דוגמא למערך הגנה בפני שיטפונות שבוצע ע"י מי"ה

אגן דרומי - דוגמא למערך הגנה בפני שיטפונות שבוצע ע"י מי"ה

דוגמא לקונפליקטים בין חוק הניקוז והגנה מפני שיטפונות – 1957 לכתב הזיכיון הקיים - בנושא: הגנה מפני שיטפונות

משמעות	חוק הניקוז והגנה מפני שיטפונות	כתב הזיכיון הקיים
<u>הקונפליקט:</u> לזכיון ניתנת האפשרות לבצע פעולות המצויות תחת סמכותה של רשות הניקוז ללא תיאום עם רשות הניקוז באופן שיש בו כדי להטיל על הרשות אחריות במצב בו פעולה כזו או אחרת משפיעה על תשתיות ניקוז קיימות	<u>סעיף 4 לחוק הניקוז:</u> לא יטה אדם מים מעורק, ממתקן ניקוז או מצינור ניקוז, לא יטה מים אליהם, <u>לא ישנה את זרימת המים בהם</u> ולא יניח לאחר לעשות פעולה כאמור, <u>אלא בהיתר מאת מנהל הרשות הממשלתית ובהתאם לתנאי ההיתר</u>	<u>סעיף 2(ב) לחוק הזיכיון:</u> "....להרחיב, לשנות, להחזיק ולהרוס, בים המלח ומתחתיו כל עבודות, לרבות ..... סוללות, בריכות-אידי, <u>מעברי-מים, מחסומי-מים</u>, תחנות שאיבה, תעלות, צינורות, קווי חשמל וכבלי חשמל, כבישים, <u>מתקני הגנה נגד שטפון</u>, ..., ביחד עם הזכות הייחודית לגישה לאותן עבודות ולשימוש בהן"

משמעויות משפטיות להשפעת צמצום שטח הזיכיון על הגנה מפני שיטפונות

- הטלת אחריות על רשות הניקוז והמדינה לביצוע הגנה בפני שיטפונות בהיקף ניכר ובאתרים המטופלים היום ע"י הזכיין
- רשות הניקוז מבצעת הגנות בתחום שיפוטה בהתאם לדין הישראלי. הזכיין מבוטח כיום על ידי חברות ביטוח בינלאומיות מבצע הגנות בסטנדרטים מחמירים מאוד ביחס להוראות הדין הישראלי
- צמצום תחום הזיכיון יגדיל את חשיפת המדינה לתביעות בגין נזקי שטפונות באזור

מסקנות והצעות

■ הנחיות והוראות נדרשות לכתב הזיכיון החדש:

✓ הוראה המעניקה לרשות הניקוז **סמכות להטיל קנסות ו/או לדרוש שיפוי בגין מפגעים** הנגרמים על ידי בעל הזיכיון

✓ הוראה כי **בעל הזיכיון יחויב בתשלום אגרות ניקוז** לרשות ניקוז ים המלח, כפי שנדרש מהרשויות המקומיות ו\או מרמ"י. (זאת מעבר לתשלום עבור שיקום נזקים)

✓ הוראה המטילה על בעל הזיכיון את מלוא העלות של **פעולות הסדרת ותחזוקת מתקני הניקוז וכן שיקום הנחל**, הנובעים מפעילות תעשייתית (הן בעת סיום או העברת הזיכיון והן במקרה של צמצום או שינוי גבולות הזיכיון אשר עלול להטיל את האחריות על רשות הניקוז).

מסקנות והצעות

▪ הנחיות והוראות נדרשות לכתב הזיכיון החדש:

✓ **החרגת השיטפונות ככוח עליון** - על הזכיון להראות, כי ביצע כל פעילות תשתיתית סבירה לריסון השיטפון ולהגנה על תשתיות הניקוז, כאשר במידה ולא ביצע יהיה אחראי על חלקו בנזק

✓ **שיקום והסדרת נחלים מתחתרים/שינוי מפלס מי תהום**: חיוב בעל הזיכיון ב"תרומה" היחסית שלו

מסקנות והצעות

▪ מדיניות ממשלתית מומלצת בנושא הגנה מפני שיטפונות:

✓ לעת צמצום שטח הזיכיון יש להגדיר בצורה מפורשת את תחום האחריות של רשות הניקוז והמדינה בשטחים אלה. שכן המשכיות תפעול וביצוע הגנה בפני שיטפונות בהתאם לסטנדרטים הקיימים ע"י הזכיון, יטיל על רשות הניקוז ועל המדינה עלויות ניכרות

✓ נדרשת בחינה של היקף החשיפה התקציבית והביטוחית של רשות הניקוז והמדינה במקרה של צמצום שטח הזיכיון

□ הצעה – רשות ניקוז ים המלח תגיש לוועדה מסמך בדיקה טכנו-כלכלית לבחינת היבטי הגנה מפני שיטפונות של חלופות לצמצום תחום הזיכיון

שאלות ודיון

רשות ניקוז
ים המלח

נחל רחף חוצה את כביש 90 אחרי שיטפון – אפריל 2018